

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 503/2022-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Marcelom Jurkom, PhD., Dominikánske námestie 594/11, Košice, proti postupu a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Sžsk/106/2020 z 25. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhuje zrušiť namietaný rozsudok, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 6Sa/12/2019 z 11. marca 2020 zamietol správnu žalobu sťažovateľa z 9. júla 2019, ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „žalovaný“) z 29. apríla 2019, ktorým zamietol odvolanie sťažovateľa a potvrdil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny zo 14. februára 2019, ktorým mu nebol priznaný nárok na dávku v hmotnej núdzi. Dôvodom bolo, že sťažovateľ síce je fyzickou osobou v hmotnej núdzi, ale

nesplňa nárok na dávku v hmotnej núdzi vzhľadom na to, že jeho príjem je vyšší ako výška dávky v hmotnej núdzi.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, v ktorej namietal, že či je v prípade osôb, ktoré sú invalidné a aj v stave hmotnej núdze, morálne a správne to, aby zo strany štátu prostredníctvom ustanovenia § 4 ods. 3 písm. c) zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pomoci v hmotnej núdzi“) bolo za príjem týchto invalidných osôb považované až 75 % celkovej výšky ich invalidného dôchodku, ktorý v podstate len kompenzuje poškodenie zdravotného stavu, teda aj zníženú schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť. Poukázal na čl. 39 ods. 1, 4 a 5 ústavy. Uviedol, že prostredníctvom už uvedeného ustanovenia zákona o pomoci v hmotnej núdzi dochádza k diskriminácii osôb, ktoré sú v dôsledku úrazu invalidné. Sťažovateľ považoval rozsudok krajského súdu za nezákonný z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu. Rovnako žiadal priznať jeho kasačnej sťažnosti odkladný účinok.

4. Najvyšší správny súd namietaným rozsudkom zamietol kasačnú sťažnosť proti rozsudku krajského súdu a tiež návrh na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti s odôvodnením, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom krajského súdu a že v danom prípade správne orgány správne právne vyhodnotili zistený skutkový stav, ktorý medzi účastníkmi konania nebol sporný. Sťažovateľ ako poberateľ invalidného dôchodku (od 11. mája 2018), ktorý poberá od 1. januára 2018 v sume 129,50 eur mesačne, ako osoba, ktorá je posudzovaná na účely výšky dávky samostatne, nemá nárok na pomoc v hmotnej núdzi vzhľadom na to, že bolo preukázané, že jeho príjem, a to 75 % zo sumy invalidného dôchodku (97,12 eur), je vyšší ako dávka v hmotnej núdzi, ktorá by mu patrila ako jednotlivcovi (v čase vydania prvostupňového rozhodnutia bola dávka pre jednotlivca určená v sume 61,60 eur mesačne, v čase právoplatnosti preskúmaného odvolacieho rozhodnutia žalovaného 64,70 eur mesačne).

5. Rovnako sa stotožnil s právnym posúdením návrhu sťažovateľa na prerušenie konania podľa § 100 ods. 1 písm. b) Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), ktorý krajský súd zamietol. Podľa názoru krajského súdu a najvyššieho správneho súdu neboli splnené podmienky na začatie konania o súlade § 4 ods. 3 písm. c) zákona o pomoci v hmotnej núdzi s ústavou.

6. K čl. 39 ústavy najvyšší správny súd s poukazom na nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 3/04 a č. k. PL. ÚS 19/08 uviedol, že obsahom povinnosti štátu zabezpečiť pomoc v hmotnej núdzi je zaistiť subjektom práv istý minimálny sociálny štandard, a nie adekvátny životný štandard, ako je to týmito subjektmi niekedy mylne vnímané a požadované. Pre zabezpečenie potrieb jednotlivcov je v prvom rade nevyhnutná ich vlastná aktivita, ich príjmy a využívanie majetku. V prípade, ak občan nedosahuje príjem v sume životného minima, ale ani nevlastní majetok, z ktorého by bolo možné zabezpečiť jeho základné životné podmienky, je daný nárok na priznanie dávok v hmotnej núdzi.

7. K námietke o nespravodlivom posudzovaní dávok invalidného dôchodku ako príjmu, od ktorého sa posudzuje nárok na dávku v hmotnej núdzi, uviedol, že invalidný dôchodok je jednou z dávok sociálneho poistenia, ktorou sa kompenzuje strata alebo zníženie príjmu zo zárobkovej činnosti z dôvodu vzniku sociálnej udalosti (vznik invalidity). Keďže invalidný dôchodok predstavuje určitú náhradu za zníženie príjmu, potom postup zákonodarcu, ktorým v zmysle § 4 ods. 3 písm. c) zákona o pomoci v hmotnej núdzi zahrnul do príjmov aj časť invalidného dôchodku, nemožno považovať za svojvoľný ani zasahujúci do podstaty práva na zabezpečenie základných životných podmienok

osoby v hmotnej núdzi podľa čl. 39 ods. 4 ústavy. Z uvedeného dôvodu preto nepovažoval za potrebné prerušiť súdne konanie podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP.

8. Vo vzťahu k námietke o diskriminácii sťažovateľa najvyšší správny súd uviedol, že sťažovateľ nemohol byť diskriminovaný oproti iným žiadateľom o dávku v hmotnej núdzi, s ktorými sa nenachádzal v rovnakej situácii (napr. oproti žiadateľom, ktorí invalidný dôchodok nepoberajú). Keďže zákon o pomoci v hmotnej núdzi ustanovuje do príjmu aj 75% invalidného dôchodku, v žiadnom prípade nebol žalovaný a ani Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny oprávnený sťažovateľovi tento príjem nezapočítať. K námietke sťažovateľa o nedostatočnom zistení skutkového stavu najvyšší správny súd uviedol, že sťažovateľ počas celého súdneho konania nenamietal zistenie skutkového stavu. Naopak, skutkový stav bol nesporný a sťažovateľ len namietal neústavnosť ustanovenia § 4 ods. 3 písm. c) zákona o pomoci v hmotnej núdzi.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažnostná argumentácia sťažovateľa je zhodná s jeho námietkami, ktoré uplatnil už v rámci podanej kasačnej sťažnosti. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd začal konanie o súlade § 4 ods. 3 písm. c) zákona o pomoci v hmotnej núdzi s ústavou podľa čl. 125 ods. 1 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

11. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne, resp. svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

12. Úlohou ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

13. Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu, výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Ústavnému súdu preto neprislúcha posudzovať zákonnosť vydaných súdnych rozhodnutí za predpokladu, že nimi nebolo porušené ústavou zaručené právo či sloboda. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 70/08).

14. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľa, ktorý nesúhlasí s postupom, akým sa určuje nárok na dávku v hmotnej núdzi. Tvrdí, že je nespravodlivé, ak sa do príjmu, ktorý je pri posúdení nároku na dávku v hmotnej núdzi relevantný, započíta aj časť dávky invalidného dôchodku, ktorý je len určitou formou kompenzácie nemožnosti plnohodnotne vykonávať zárobkovú činnosť a tým dosahovať adekvátny príjem. Takýto postup považuje za diskriminačný a protiústavný.

15. Najvyšší správny súd v namietanom rozsudku jasne uviedol, prečo sťažovateľ nespĺňal podmienky na priznanie nároku na dávku v hmotnej núdzi (vyšší príjem), ako aj dôvod, pre ktorý nebolo potrebné prerušiť súdne konanie a obrátiť sa na ústavný súd s návrhom na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou.

16. Právo na spravodlivé súdne konanie vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutie na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokúvanej veci. Sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi namietal protiústavnosť spôsobu, akým sa určuje nárok na dávku v hmotnej núdzi. S ohľadom na tieto konkrétne okolnosti prípadu preto nie sú v rozpore so základnými právami sťažovateľa skutkové a právne závery najvyššieho správneho súdu.

17. Z odôvodnenia namietaného rozsudku je zrejmé, ktoré skutkové tvrdenia považoval najvyšší správny súd za rozhodné pre posúdenie nároku sťažovateľa na dávku v hmotnej núdzi. Namietaný rozsudok najvyššieho správneho súdu dáva sťažovateľovi jasnú odpoveď na to, že jeho skutkové a právne námietky voči rozsudku krajského súdu nie sú dôvodné. Odôvodnenie namietaného rozsudku najvyššieho správneho súdu odpovedá na všetky podstatné tvrdenia a námietky sťažovateľa. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho správneho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti namietaného rozhodnutia. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet dôvod, aby sa spochybňovali závery namietaného rozhodnutia.

18. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoÚS“) pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

19. Ústavný súd k návrhu sťažovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov s ústavou podľa čl. 125 ods. 1 ústavy poznamenáva, že podľa § 74 ZoÚS sťažovateľ nie je oprávnenou osobou na podanie takéhoto návrhu. V prípade podania takéhoto návrhu zo strany sťažovateľa by

ústavný súd musel tento návrh na začatie konania odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. e) ZoÚS z dôvodu, že ho podala neoprávnená osoba. Procesná legitímácia na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov zo strany senátu ústavného súdu je normovaná s účinnosťou od 1. januára 2025 [§ 74 písm. e) zákona o ústavnom súde účinného od 1. januára 2025].

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu